

VERKIEZINGS PROGRAMMA WATER NATUURLIJK NOORDERZIJLVEST 2023–2027

Denk groen. Stem Groen. Stem Water Natuurlijk.

INHOUDSOPGAVE

Verkiezingsprogramma Water Natuurlijk Noordzijlvest 2023-2027.

Voorwoord	3
Kandidatenlijst Water Natuurlijk Noordzijlvest	4
1. Over Water Natuurlijk Noordzijlvest	5
2. Zorgen voor gezond, schoon en levend water	9
3. Natuurlijke aanpak klimaatverandering	11
4. Overal veilig	13
5. Een klimaatpositief waterschap	15
6. Genieten van water	17
7. Herstel biodiversiteit in stad en land	19
8. Financiën: sociaal en betaalbaar	21

VOORWOORD

Water? Natuurlijk!

Onze prachtige regio kent een lange historie waarin water een grote rol heeft gespeeld. En dit is nog steeds het geval. Hoe we omgaan met water komt meer en meer centraal te staan in onze ruimtelijke ordening en maatschappelijke en politieke discussies. We zoeken een nieuwe balans in een tijd waarin er soms te veel en soms te weinig water is en de biodiversiteit enorm onder druk staat.

Schoon en voldoende water is belangrijk voor de natuur, onze gezondheid en voor ons werk; water is leven! Ook genieten we van ons water. We zwemmen en recreëren op onze meren en watergangen. Of langs de waterkant. En natuurlijk willen we onze voeten drooghouden.

Water Natuurlijk staat voor duurzaam waterbeheer met schoon, voldoende en gezond water. Met oog voor natuur en biodiversiteit. Hier willen wij aan werken door samen te werken. Want alleen samen met inwoners, natuurorganisaties, agrariërs, gemeenten, provincies, recreatie- en watersportorganisaties, bedrijven en sportvissers kunnen we vorm geven aan toekomstbestendig waterbeheer.

Water Natuurlijk is er voor iedereen. Het is jouw groene stem binnen het waterschap. Stem daarom op 15 maart 2023: Water Natuurlijk. Lijst 1.

Elze Reitsema

Lijsttrekker Water Natuurlijk Noorderzijlvest

Jeroen Niezen

Kandidaat nr. 2 lijst Water Natuurlijk Noorderzijlvest

KANDIDATENLIJST WATER NATUURLIJK NOORDERZIJLVEST

Nr	Naam	Voorletters	Woonplaats
1	Reitsema	E.D. (Elze) (m)	Groningen
2	Niezen	J. (Jeroen) (m)	Roderesch
3	van Wijk	A. (Arie) (m)	Aduard
4	Franzen	T.R.A.M. (Titus) (m)	Winsum
5	Boersma	D.I. (Denny) (m)	Tolbert
6	Martens	L.H. (Lidwien) (v)	Donderen
7	van der Meer	M.S. (Menno) (m)	Garrelsweer
8	de Vries	J.D. (Doede) (m)	Groningen
9	Kalkman	M.M. (Merville) (v)	Usquert
10	Bekker	M. (Meindert) (m)	Enumatil
11	Poppinga	T. (Tjerk) (m)	Warffum
12	Buitenkamp	M. (Martha) (v)	Peize
13	van Lookeren Campagne	F.W. (Frederik) (m)	Norg
14	van der Stel	J.C. (Jaap) (m)	Hornhuizen
15	Colenbrander	C.J. (Casper) (m)	Roden
16	Schoonhoven	S.W. (Sjoerd) (m)	Zuidwolde
17	van der Schoor	C. (Tineke) (v)	Winsum
18	Epema	B.J. (Bertus Jan) (m)	Roden
19	Diertens	A.E. (Antje) (v)	Groningen
20	van der Hoek	K.W. (Klaas) (m)	Grijpskerk
21	Bierema	M. (Marjan) (v)	Rottum
22	van der Kooi	J.L.G. (L uut) (m)	Oosterwijtwerd
23	Bakker	H.A. (Henk) (m)	Brilt
24	de Veij Mesttdagh	P.G. (Piet) (m)	Zuidwolde
25	Visser	S.J. (Saskia) (v)	Winsum
26	Benjamins	B.N. (Berndt) (m)	Groningen
27	Ririhena	M.A. (Miguel) (m)	Vries
28	van Impe	D.F.W. (Dirk) (m)	Stedum
29	Mensinga	H.J. (Henk) (m)	Leek
30	Pijlman	H.J. (Henk) (m)	Groningen
31	Homan	N. (Nienke) (v)	Groningen

1. OVER WATER NATUURLIJK NOORDERZIJLVEST

1.1 Waar staan wij voor?

Water Natuurlijk Noorderzijvest werkt in Groningen en Noord-Drenthe aan schoon en gezond water. In een gebied waar inwoners veilig kunnen wonen, met landschappen waarin de natuur floreert en mensen kunnen genieten van water. Met groene steden en dorpen waar het prettig is om te wonen, en waar boeren en bedrijven goed en duurzaam kunnen werken.

Voor ons is het belangrijk dat het watersysteem veilig en duurzaam is, dat de waterkwaliteit goed is (zowel oppervlaktewater als afvalwater), én dat burgers, boeren, bedrijfsleven en natuur goed tot hun recht kunnen komen, in evenwicht met elkaar. Zo wordt het voor mensen, dieren en planten een natuurlijke, leefbare en aantrekkelijke omgeving. De biodiversiteit die ook in dit gebied onder druk staat moet weer op peil worden gebracht. En natuurlijk moet ook in het Waterschap-werk klimaatverandering worden tegengegaan.

1.2 Onze uitgangspunten

Water Natuurlijk heeft uitgangspunten die voor ons, in alle waterschappen, de basis van ons handelen zijn. Dat maakt ons ook herkenbaar, dit is waar wij voor staan.

Schoon, gezond en levend water: de kern van goed waterbeheer

Voldoende schoon water is cruciaal voor onze leefomgeving, gezondheid en de biodiversiteit. We stellen eisen aan waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. We creëren ruimte voor water en natuur.

Dichtbij de inwoners

We werken aan vergroting van het waterbewustzijn door water toegankelijk en beleefbaar te maken. In gesprek met inwoners, organisaties en bedrijven bedenken wij gezamenlijk oplossingen voor het waterbeheer. Lokale initiatieven die bijdragen aan:

- water vasthouden of bergen,
- verbeteren van de waterkwaliteit en vergroten van biodiversiteit,

stimuleren en belonen we.

Geniet van water!

Iedereen moet volop kunnen genieten van ons water, onze oevers en onze dijken. Want water is leuk, om langs te wandelen, in te zwemmen en in te spelen.

Oog voor de natuur en de bodem

De natuur is de basis voor een goed functionerend en gezond watersysteem. We zetten in al ons handelen in op het broodnodige herstel van de biodiversiteit als kerntaak. Wij kiezen voor natuurlijke oplossingen, waar nodig ondersteund door technische maatregelen. Bij watertekort laten we de natuur niet verdrogen. We werken aan schone, natuurlijke watersystemen. Een gezonde bodem die water kan opnemen en vasthouden is daarbij een belangrijke basis.

Samenwerken aan brede maatschappelijke opgaven, ook internationaal

Al onze projecten dragen bij aan klimaatadaptatie en -mitigatie, verhoging van de biodiversiteit en vergroting van de beleving. Daarnaast kijken we hoe we win-winsituaties kunnen creëren bij energie- en landbouwtransitie, wonen en werken. In ons handelen staan de duurzame ontwikkelingsdoelen voor de toekomst, de Sustainable Development Goals (SDG's) centraal.

Wij kunnen onze ambities en doelen beter bereiken door samenwerking met de landelijke en regionale natuur- en milieuorganisaties en met politieke partijen die min of meer dezelfde doelen nastreven. Ook werken we samen met Sportvisserij Groningen Drenthe.

Samen met boeren willen wij werken aan de overgang naar biologische, natuurinclusieve en kringlooplandbouw.

De wereld beter achterlaten

Als een goede voorouder voor toekomstige generaties handelen we circulair en duurzaam. We zetten in op zowel technische als sociale innovatie (zoals burgerparticipatie) om de uitdagingen van deze en de toekomstige tijd het hoofd te bieden.

Elke druppel benutten

Infiltratie en vasthouden van grond- en regenwater in hoog Nederland en het vasthouden en bergen van water in laag Nederland, daar zorgen we voor. Daarom stimuleren en faciliteren we hergebruik van water en zuiveren afvalwater bij de rioolwaterzuiveringsinstallaties tot 'herbruikbare bron'.

Een brede blik

We redeneren vanuit het hele watersysteem inclusief de routes (stoffen, waterbalansen) en ketens (gebruik, maar ook beheer) die daarin te onderscheiden zijn. Problemen wentelen we niet af, niet naar aangrenzende gebieden en niet naar de toekomst.

De vervuiler/gebruiker betaalt

Vervuilen hoort niet. Als je dat toch doet vinden wij het logisch dat je je betaalt voor het schoonmaken. En voor wat je gebruikt moet je ook betalen. Als zowel gebruiker als vervuiler betalen zal het ook lonen om voldoende schoon en gezond water vast te houden. Bij het bepalen van de waterschapsheffingen hebben we oog voor financieel kwetsbare groepen.

1.3 De vereniging Water Natuurlijk

Binnen Waterschap Noorderzijlvest is Water Natuurlijk sinds 2008 één van de drijvende krachten in het Algemeen Bestuur én het Dagelijks Bestuur, en is daarin de grootste democratisch gekozen partij.

Water Natuurlijk is landelijk gezien de grootste waterschapspartij. In alle waterschappen is Water Natuurlijk in het Algemeen Bestuur verkozen. In de periode 2019-2023 is in zestien van de eenentwintig waterschappen Water Natuurlijk in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd. Onze ambitie is duurzaam waterbeheer voor iedereen. Doe jij mee?

Wij zijn een vereniging waar iedereen lid van kan worden. Want democratische controle en zeggenschap over de vertegenwoordiging van Water Natuurlijk in de waterschappen zijn belangrijk. En hoe meer leden, hoe meer beschikbare kennis, hoe beter en duurzamer de belangenafweging en hoe sterker onze beweging.

1.4 Onze speerpunten voor de komende bestuursperiode

- 1. Herstel biodiversiteit in stad en land**
- 2. Natuurlijker watersysteem**
- 3. Gezond, schoon en levend water**
- 4. Circulaire waterzuivering en bedrijfsvoering**
- 5. Sociaal en betaalbaar**

Deze hoofdlijnen zijn in de volgende hoofdstukken verder uitgewerkt.

1.5 Wat heeft WN tot nu toe voor elkaar gekregen ...

Water Natuurlijk heeft - als grootste waterschapspartij in het Algemeen Bestuur van Noorderzijlvest - actief bijgedragen aan het verwezenlijken van de doelstellingen van het waterschap. Door onze initiatieven en bijdragen zijn er flinke stappen gezet in de verbetering van de waterkwaliteit en in het natuurlijker maken van het watersysteem van waterschap Noorderzijlvest. Het natuurlijke en duurzame watersysteem waar wij als Water Natuurlijk naar streven is vastgelegd in de Blauwe Omgevingsvisie van Noorderzijlvest.

In de volgende hoofdstukken geven we per waterschapsthema aan wat er door toedoen van Water Natuurlijk is verwezenlijkt, in de paragrafen “Wat we al bereikt hebben:”

1.6 ... en hoe willen wij verder gaan?

Maar we zijn er nog niet: er is nog veel te doen. De uitdagingen zijn groot. Ook zijn wij ons bewust dat het voor blijvende veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid nodig is het watersysteem goed te onderhouden. Water Natuurlijk wil graag verder met het mooie werk dat is verricht en vooral ook met de nieuwe uitdagingen die op de waterschappen af komen. Hoe? Ook dat kunt u lezen in de volgende hoofdstukken, in de paragrafen “Onze doelen voor de komende periode:”.

Op 15 maart 2023 zijn er weer waterschapsverkiezingen en kunt u door te stemmen invloed uitoefenen op de samenstelling van het bestuur van waterschap Noorderzijlvest.

Om de doelen in ons programma te bereiken hebben wij jouw stem en steun hard nodig!

2. ZORGEN VOOR GEZOND, SCHOON EN LEVEND WATER

2.1 We gaan voor een goede waterkwaliteit voor mens en natuur

Water Natuurlijk gaat voor gezond, schoon en levend water: de waterkwaliteit moet omhoog! We houden stevig vast aan de waterkwaliteitsdoelen van de Europese Kader Richtlijn Water (KRW), ook als daar extra inzet voor nodig is. Paterswoldsemeer, Leekstermeer en Lauwersmeer zijn speerpunten. Burgers, boeren en industrie moeten we intensiever informeren over hoe zij hieraan kunnen bijdragen: wat mag er wel en wat niet in oppervlaktewater en afvalwater terecht komen en hoe kunnen we daar allemaal aan bijdragen? We spreken onze partners aan voor het nemen van maatregelen op de waterkwaliteit te bevorderen. Ook voor de inname van afvalwater van de recreatievaart is volgens ons meer inzet nodig. Dit afvalwater wordt nu vaak direct op het oppervlaktewater geloosd.

2.2 Wat schoon is moet schoon blijven, we werken aan de landbouwtransitie

Water Natuurlijk zet in op de transitie van de landbouw naar biologisch en natuurvriendelijk. Drijfmest, kunstmest en bestrijdingsmiddelen willen we minimaliseren: we volgen de route naar biologische, natuurinclusieve en kringloop-landbouw. Zo krijgen we een duurzamer

watersysteem, een hogere waterkwaliteit, meer biodiversiteit en toekomstbestendiger landbouw. We zorgen er voor dat Noorderzijlvest deze opgave samen met de boeren oppakt.

2.3 We werken samen met gemeenten aan water in de stad

Water Natuurlijk stuurt aan op sturen aan op duurzaamheid ook in stedelijk waterbeheer: water infiltreren in de bodem, vuil water zoveel mogelijk scheiden en biodiversiteit en waterkwaliteit in het watersysteem verhogen. Inwoners worden meer betrokken bij het water in stad en land, door samen te werken aan klimaatadaptatie.

2.4 Wat we al bereikt hebben:

Er zijn veel natuurvriendelijke oevers aangelegd en veel wateren zijn passeerbaar gemaakt voor vissen. De her-meandering van de Drentse beken is ver gevorderd en het gebiedsproces voor klimaatrobuuste beken gaat worden uitgevoerd. In de landbouwtransitie ziet Water Natuurlijk het meeste effect bij aanpak van onderaf, zoals die nu al goede vorm krijgt in het Westerkwartier, waar Noorderzijlvest samenwerkt met o.a. Collectief Groningen West: doelen formuleren en het gebiedsproces organiseren.

2.5 Onze doelen voor de komende periode:

- Zorgen dat de Projecten Kaderrichtlijn Water goed worden afgerond; focusen op het behalen van de gestelde waterkwaliteitsdoelen.
- De Noord-Drentse beken klimaatrobuust maken, zorgen dat we meer aandacht geven aan water vasthouden, in combinatie met verbeteren waterkwaliteit, vismigratie en biodiversiteit. Hier liggen veel koppelkansen omdat verschillende opgaven kunnen worden gecombineerd.
- Bodembeheer verbeteren: transitie naar biologische, natuurinclusieve en kringlooplandbouw, emissies door drijfmest, kunstmest en bestrijdingsmiddelen verminderen.
- Actief met gemeenten werken aan anders omgaan met regenwater, vuil water scheiden. Wat schoon is schoon houden en maximaal infiltreren in de bodem.

3. NATUURLIJKE AANPAK KLIMAATVERANDERING

3.1 We geven natuur de ruimte

We willen ons watersysteem natuurlijker maken van Fochteloërveen tot de Waddenzee, en geven ruimte aan een robuust en natuurlijk watersysteem: de natuur helpt ons bij het vasthouden en infiltreren van water, het beschermt ons tegen teveel water door water te bufferen, zoals in de Onlanden. Veel natuur is ook afhankelijk van het waterbeheer. WN wil het beide kanten op laten werken, ook voor versterking van de biodiversiteit.

3.2 We gaan water beter vasthouden

In landbouw, natuur en stedelijk gebied willen we meer water in de bodem opslaan. Gezonde bodems zijn essentieel voor water en biodiversiteit. De landbouwtransitie helpt ons hierbij.

3.3 We gaan voor een Integrale aanpak

In het [Waterbeheerprogramma](#) en de [Blauwe Omgevingsvisie](#) zet waterschap Noorderzijlvest in op een integrale aanpak, zowel in stad als op het land. We pakken dit actief op in samenwerking en het combineren van opgaven, met meer natuur en groen in het stedelijk gebied. WN gaat voor natuurlijke robuuste oplossingen, die wel geld kosten maar veel meer lasten in de toekomst besparen.

3.4 Wat we al bereikt hebben:

De natuur heeft nu de ruimte in de waterbergingsgebieden in het Westerkwartier en de Onlanden. Met de stad Groningen werken we aan het afkoppelen en verduurzamen van bedrijventerrein Driebond. Samen met de gemeenten binnen het beheergebied van Noorderzijlvest zijn er stress-tests uitgevoerd en gaat het Waterschap werken aan oplossingen voor wateroverlast, droogte en hitte.

3.5 Onze doelen voor de komende periode:

- Maximaal inzetten van natuur bij dijkversterking Lauwersmeer
- Maximaal water vasthouden in beekdalen en op de Noord-Drentse zandgronden
- Het “van veen tot zee” principe verder uitwerken en implementeren voor een robuuster en natuurlijker watersysteem, met biodiversiteit en vismigratie als leidraad.
- Samen met gemeenten werken aan klimaatrobuuster, groener en biodiverser maken van stedelijk gebied.

4. OVERAL VEILIG

4.1 Water is een sturend principe

Water en bodem zijn sturend in de ruimtelijke ordening. Bij de uitbreiding van de stad en de dorpen zetten we water op de kaart.

4.2 We hebben de waterveiligheid op orde en wateroverlast onder controle

We gaan de projecten voor onze veiligheid tegen overstroming volgens plan uitvoeren. Het gaat daarbij vooral over de versterking van de Lauwersmeerdijk, het afronden van de waterberging in het Westerkwartier en de vergroting van de Onlanden. In alle gevallen staat natuur centraal. Natuur versterkt de veiligheid. We streven een zo hoog mogelijke biodiversiteit na in onze projecten.

4.3 Wat we al bereikt hebben:

Het Waterschap ligt goed op schema met het verhogen van kades en dijken, en de aanleg van waterbergingsgebieden. We onderzoeken hoe we de Onlanden beter kunnen benutten en we werken aan de duurzaamste dijk van Nederland.

4.4 Onze doelen voor de komende periode:

- Een visie en actieve houding ontwikkelen hoe om te gaan met water in de ruimtelijke ordening.
- Beken in Noord Drenthe klimaatrobuuster maken zodat ze meer water gaan vasthouden en zodat minder water afstroomt naar de laag gelegen delen van ons gebied in Groningen.
- We voeren deze projecten uit op basis van circulariteit, versterken van natuur en biodiversiteit, en in open processen met betrokkenheid van inwoners en onze (overheids)partners.
- Maximaal inzetten van natuur bij dijkversterking Lauwersmeer en ontwikkeling van een brede kustzone.

5. EEN KLIMAATPOSITIEF WATERSCHAP

5.1 We gaan naar een circulair waterschap

We willen dat Noorderzijlvest in 2030 als bedrijf zelf klimaatneutraal is: zelf voorzien in energiebehoefte, reststromen verwaarden en uiteindelijk geen afval meer produceren. Water Natuurlijk streeft er naar dat waterschappen 50% circulair zijn in 2030 en 100% circulair in 2050. We moeten werken aan het behalen van de [Sustainable Development Goals](#) van de Verenigde Naties .

5.2 We stoppen veenafbraak

We zetten in op het stoppen van de oxidatie van veen. Projecten in het Westerkwartier en de klimaatrobuuste beken moeten binnen vijf jaar tot beëindiging van veenoxidatie leiden.

5.3 Van gaan van een rioolwaterzuiveringsinstallatie naar een Energiefabriek

In de komende vier jaar legt het Waterschap vast hoe onze grootste rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) in Garmerwolde een energiefabriek gaat worden. Dat betekent maximaal inzetten op het terugwinnen van grondstoffen, het reduceren van energiegebruik en het opwekken van duurzame energie en warmte. We werken dit uit in samenwerking met gemeente Groningen, waterschap Hunze en Aa's en onze waterketenpartners.

Samen met gemeenten onderzoekt het Waterschap de mogelijkheden van Thermische energie uit oppervlaktewater en afvalwater. Hier zetten we actief op in om bij te dragen aan e warmtetransitie van de gebouwde omgeving.

5.4 Wat we al bereikt hebben:

Het Waterschap heeft een duidelijke visie op circulariteit, en daarmee een belangrijke gids voor het ontwikkelen van de organisatie, assets en aanpak van projectontwikkeling. Op veel plaatsen worden zonnepanelen aangelegd en er zijn windmolens op de dijk bij de Eemshaven gekomen. Er vindt actief onderzoek plaats naar verwijdering van medicijnresten uit afvalwater.

5.5 Onze doelen voor de komende periode:

- Het Waterschap werkt de route naar een circulair waterschap uit en gaat die uitvoeren.
- Het Waterschap wordt volledig energieneutraal.
- De veenoxidatie wordt gestopt.
- De energie- en grondstoffenfabriek wordt in de steigers gezet.

6. GENIETEN VAN WATER

6.1 Water is er om van te genieten

Iedereen moet kunnen genieten van water en groen in de buurt. Niet alleen is het belangrijk voor ons welbevinden maar ook leidt het tot bewuster omgaan met water. Water Natuurlijk zet daarom in op meer water en groen in de bebouwde omgeving, dicht bij de mensen. Deze plekken lenen zich goed voor water- en natuureducatie. We zijn voor recreatief medegebruik, zoals het faciliteren van dorpsrondjes op maaipaden.

6.2 Watererfgoed blijven we beschermen

Onze waarhuizen, historische sluisen en stuwen lenen zich goed voor zichtbaarheid van de waterhistorie en bewustzijn van de huidige uitdagingen. We houden ons erfgoed in goede staat.

6.3 We zetten in op watereducatie en waterbewustzijn

Noorderzijvest voert al een actief educatieprogramma voor VO en MBO, om leerlingen actief te betrekken bij het ontwerpen van oplossingen voor watervraagstukken, o.a. door middel van een Hackaton. Dit beleid intensiveren we.

6.4 Wat we al bereikt hebben:

Noorderzijvest bevordert de waterkwaliteit in stedelijk gebied en in zwemlocaties, voert strijd tegen de blauwalg met waterkwaliteitsmaatregelen, o.a. in het Paterswoldse Meer. Vismigratie wordt gemonitord, met vrijwilligers en in projecten zoals “Vissen voor verbinding”. Het gebiedsplan Aduarderzijen wordt uitgevoerd, samen met de omgeving.

Onze doelen voor de komende periode

- Samen met gemeenten werken aan:
  - verduurzaming van stedelijk water en het verminderen van riooloverstorten;
  - in elke wijk (nabij scholen) water ecologisch versterken om van te genieten, bij te spelen en leren;
  - maatregelen als afkoppelen, regentonnen, groene daken, steenbreek etc. stimuleren, ook financieel.
- Knelpunten t.a.v. waterkwaliteit beter in beeld krijgen.
- Recreatief medegebruik versterken, zoals dorpsommetjes op schouwpaden.
- Meer inzetten op vrijwilligers bij monitoring in hun eigen omgeving, o.a. voor waterbewustzijn.
- Behoud van erfgoed en watereducatie versterken.

7. HERSTEL BIODIVERSITEIT IN STAD EN LAND

7.1 We zetten in op herstel van biodiversiteit in stad en land

Biodiversiteit vormt een rode draad in ons programma. De biodiversiteit wordt ernstig bedreigd als gevolg van klimaatverandering. We zetten daarom in op een actief biodiversiteitsbeleid. Het waterschap draagt zorgt binnen de eigen activiteiten – projecten, beheer en onderhoud – voor verbetering van de biodiversiteit: schade aan natuur wordt voorkomen en de biodiversiteit wordt actief verhoogd. Voor alle terreinen en objecten van het waterschap dient een biodiversiteitsprogramma te worden opgesteld.

7.2 Vissen zijn ambassadeurs van schoon water

We zetten in op het vispasseerbaar maken van alle wateren en herstel van leefgebieden. Een gezonde visstand is een goede indicator van ecologisch gezond water, en vissen zijn ambassadeurs van schoon water. We gaan voor vrije migratie, belemmeringen lossen we zoveel mogelijk op een natuurlijke manier op. We gaan ook voor een rijk en natuurlijk visbestand, de herintroductie van de zeeforel is hiervan een goed voorbeeld. Onderzoek naar vismigratie heeft prioriteit.

7.3 We werken aan overgangen van zoet naar zout

Ten behoeve van natuur en vismigratie is het nodig een robuuste zoet-zout overgang in het Lauwersmeer te creëren; daarbij is de vismigratie-rivier in de Afsluitdijk een wenkend

perspectief voor het Lauwersmeer. Ook werken alle waterschappen voor de noordkust aan kunstmatige riffen, kwelders als kustverdediging en brakke natuurzones.

7.4 We werken aan een aanpak voor verzilting

Aangejaagd door de klimaatverandering wordt de verzilting vooral langs de kust steeds sterker, en die vormt een bedreiging onder andere voor de landbouw. We willen onderzoeken hoe we daar op termijn mee moeten omgaan: verzilting tegengaan, introductie van zouttolerante teelten en andere functies. De aanvoer van zoet water staat onder druk, aanpassen op termijn is noodzakelijk.

7.5 We zetten in op het bestrijden van exoten

Planten en dieren verdienen bescherming. Ze worden alleen bestreden wanneer dit moet vanuit veiligheid, wettelijke taken of biodiversiteitsverlies. De rijksoverheid moet tijdig en doeltreffend ingrijpen bij nieuwe invasieve exoten zoals de Amerikaanse rivierkreeft. Hier zullen we de rijksoverheid op aanspreken.

Ook leveren een aantal soorten (water)planten problemen op, o.a. grote waternavel, waterteunisbloem, watercrassula, reuzenberenklauw, springbalsemien, Japanse duizendknoop). Inzet op beheersing blijft voor ons een hoge prioriteit, waarbij ook de samenwerking met gemeenten, terreinbeheerders en provincies belangrijk is.

Bevers en otters zijn geen exoten en zijn welkome “collega-beheerders”. Zij krijgen zoveel mogelijk de ruimte.

7.6 Wat we al bereikt hebben:

Het [Kaderrichtlijn Water](#) (KRW) programma vordert gestaag (o.a. natuurvriendelijke oevers), al moet er in de komende periode nog veel gebeuren. Dit geldt ook voor het oplossen van de vismigratieknelpunten, er is o.a. een vislift geplaatst. We monitoren vismigratie, o.a. door vrijwilligers en in projecten, zoals Vissen voor verbinding. Er is een visie op biodiversiteit, eerste stappen om het beheer hierop aan te passen zijn gezet zijn gezet (eenzijdig maaien van watergangen, stroombaanmaaien in één beek.) We proberen verschillende beheermethoden om goed om te gaan met exoten.

7.7 Onze doelen voor de komende periode:

- Opstellen programma biodiversiteit, het beheer zoveel mogelijk aanpassen op biodiversiteit en een coördinator voor deze opgave aanstellen. Ondertekenen Deltaplan Biodiversiteit.
- Natuurplannen opstellen, waarin wordt beschreven hoe de waterfunctie, biodiversiteit en beleving samen kunnen gaan.
- Klimaatrobuust maken en hermeandering bovenlopen Eelder- en Peizerdiep, in een gebiedsgerichte aanpak, samen met partners en andere opgaven.
- Van Zee naar Veen en weer terug voor vissen: obstakelvrij en ecologisch gezond leefgebied.
- Onderzoek en planning van een zoet-zout overgang in het Lauwersmeer, met de vismigratierivier als lonkend perspectief.

8. FINANCIËN: SOCIAAL EN BETAALBAAR

8.1 We houden rekening met draagkracht van onze inwoners

De opgaven en dus ook de investeringen zijn groot voor de waterschappen. Dat vraagt keuzes voor huidige en toekomstige generaties. Water Natuurlijk Noorderzijlvest zet zich in voor een toekomstbestendig en biodivers watersysteem, rekening houdend met de draagkracht van onze inwoners.

8.2 We kiezen voor integrale en natuurlijke oplossingen

Betaalbaar water beheer vraagt om natuurlijke oplossingen waarbij we meerdere opgaven combineren, door samen te werken in integrale projecten. Van deze oplossingen is gebleken dat ze effectief en op termijn tegen redelijke kosten te realiseren zijn. De Onlanden zijn hier een mooi voorbeeld van.

8.3 We staan voor sociaal financieel beleid

We willen tariefstijgingen beperken en de lasten eerlijk verdelen. We moeten meebewegen met de inflatie en ons houden aan gemaakte afspraken, op een sociaal verantwoorde wijze. Kwijtschelding blijft een belangrijk instrument, als mensen echt niet kunnen betalen. De principes 'de vervuiler betaald' en 'de gebruiker betaald' leiden tot het eerlijk belasten van vervuiling en beprijzen van gebruik.

8.4 Wat we al bereikt hebben:

Water Natuurlijk zet al samen met andere partijen zoals de Vereniging Eigen Huis in op een eerlijker belastingstelsel. Daarbij vragen we vooral aandacht voor een eerlijke verdeling van de lasten en het uitvoeren van het principe de vervuiler betaald.

8.5 Onze doelen voor de komende periode:

- Voor belastingtarieven voeren we het principe “De vervuiler/gebruiker betaalt” door. De zuiveringsheffing wordt gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden (VE's).
- Er komt een productbelasting voor stoffen als PFAS, stikstof, fosfor/fosfaat en chemische bestrijdingsmiddelen. Biologische en natuurinclusieve landbouw wordt daarmee bevoordeeld.
- Voor de watersysteemheffing steunen we het principe van solidariteit, je kunt immers niet alleen de mensen die onder NAP leven laten betalen voor onze gezamenlijke veiligheid.
- Voor de heffingen op basis van de WOZ waarde voeren we tariefdifferentiatie in. Zo kunnen we verschillende tarieven hanteren voor woningen en niet-woningen, en tot gelijkmatige lastenverdeling komen.

STEM 15 MAART WATER NATUURLIJK

